

ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΗ:

Προς το σωματείο με την επωνυμία «ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΕΚΤΑΚΤΩΝ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΩΝ».

Σε απάντηση του ερωτήματος που έλαβα από τον Σύλλογο Εκτάκτων Αρχαιολόγων αναφορικά με τις ισχύουσες νομοθετικές διατάξεις περί καθορισμού του χρόνου εργασίας των μελών του, σε συνάρτηση με τη φύση της εργασίας την οποία εκτελούν επάγομαι τα κάτωθι:

A. Χρονικά όρια εργασίας για τους εργαζόμενους που απασχολούνται με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου:

Ειδοποιός διαφορά της σύμβασης εξαρτημένης εργασίας (ορισμένου ή αορίστου χρόνου) από άλλες συγγενείς έννοιες, είναι η από μέρους του εργαζόμενου διάθεση της εργασιακής του δύναμης στον εργοδότη για συγκεκριμένο και καθορισμένο χρόνο σε ημερήσια και εβδομαδιαία βάση. Στο πλαίσιο αυτό, η εργασιακή δύναμη συναρτάται άμεσα με τη σωματική και ψυχική κατάσταση του εργαζόμενου, η οποία, με βάση τους βιολογικούς κανόνες, έχει ορισμένα όρια, τα οποία εάν ξεπεραστούν, θέτουν σε άμεσο κίνδυνο τη σωματική και ψυχική υγεία του εργαζόμενου και το αγαθό της προσωπικότητάς του γενικώς.

Υπό το ανωτέρω πρίσμα, θεσπίζονται χρονικά όρια εργασίας, ήτοι χρονική διάρκεια της απασχόλησης σε ημερήσια (ωράριο) και εβδομαδιαία βάση (αριθμός ημερών απασχόλησης), η δε υπέρβαση αυτών, ήτοι η απασχόληση πέραν του συμβατικού ή νόμιμου ωραρίου επιτρέπεται μόνο κατ' εξαίρεση για αντιμετώπιση έκτακτων και επείγουσών αναγκών, με εφαρμογή των κείμενων διατάξεων της εργατικής νομοθεσίας, των προϋποθέσεων και περιορισμών που αυτές θέτουν.

Νόμιμο ωράριο καλείται το ωράριο εργασίας που καθορίζεται από νομοθετικές διατάξεις (με την ουσιαστική έννοια του όρου, στις οποίες περιλαμβάνονται και οι κανονιστικές διοικητικές πράξεις, που έχουν εκδοθεί κατ' εξουσιοδότηση νόμου), που λόγω του ιδιαίτερα προστατευτικού χαρακτήρα των ρυθμίσεών τους, **έχουν το χαρακτήρα κανόνων δημόσιας τάξης** και ισχύουν ανεξάρτητα από το κύρος της εργασιακής σύμβασης (ΑΠ 1188/90, Ειρ. Αθηνών 4911/92, ΕφΑθ. 5545/92). Συμβατικό ωράριο καλείται το καθοριζόμενο με ατομικές ή συλλογικές συμβάσεις εργασίας, ωράριο εργασίας και δύναται να είναι μικρότερο ποτέ όμως μεγαλύτερο από το νόμιμο. Ειδικότερα, με την από 14-2-84 Εθνική Γενική Συλλογική Σύμβαση Εργασίας (ΕΓΣΣΕ) καθορίστηκε σε 40 ώρες την εβδομάδα το οποίο ανέρχεται σε 8 ώρες ημερησίως επί πενθήμερης εβδομαδιαίας εργασίας και 6,40 ώρες ημερησίως επί εξαήμερης εβδομαδιαίας

εργασίας. Τα ανωτέρω χρονικά όρια απασχόλησης των μισθωτών ισχύουν και μετά την ισχύ του ν. 4808/2021, όπως ρητώς αναφέρονται στην διάταξη του αρ. 55 αυτού.

Το σύστημα της πενθήμερης εβδομαδιαίας εργασίας αποτελεί τον κανόνα στις εργασιακές σχέσεις και ρυθμίζεται από τις εξής ειδικές διατάξεις:

α) από το αρ. 6 της εθνικής γενικής Σ.Σ.Ε της 26^{ης}-2-1975 (επικύρωση με ν. 133/1975), η οποία διατηρήθηκε σε ισχύ από τις μεταγενέστερες ε.γ.σ.σ.ε και διαιτητικές αποφάσεις και αφορά όλους τους εργοδότες και όλους τους εργαζόμενους, εκτός από συγκεκριμένες κατηγορίες όπως οικιακοί εργαζόμενοι, ναυτικοί κ.ο.κ.

β) από τις διατάξεις της πράξεως νομοθετικού περιεχομένου της 30.12.1980, η οποία κυρώθηκε με το άρθρο πρώτο του ν. 1157/81, οι οποίες αφορούν τους υπαλλήλους του δημοσίου και των ΝΠΔΔ, και παράλληλα επιτρέπουν την θέσπιση του συστήματος αυτού για τους υπόλοιπους εργαζόμενους.

γ) από τις διάφορες ειδικές ομοιοεπαγγελματικές συλλογικές συμβάσεις και διαιτητικές αποφάσεις που εκδόθηκαν εν συνεχεία, βάσει των ανωτέρω διατάξεων, και αφορούν τους εργαζόμενους του ιδιωτικού τομέα.

Επομένως, εκ των ανωτέρω εκτιθέντων, προκύπτει ότι ανεξαρτήτως από την δυνατότητα κατανομής των 40 ωρών εβδομαδιαίως σε πενθήμερη ή εξαήμερη βάση, το σύστημα απασχόλησης των μισθωτών σε πενθήμερη βάση αποτελεί τον κανόνα των εργασιακών σχέσεων, και κατ' εξαίρεση δύναται να αξιοποιηθεί το σύστημα της εξαήμερης εργασίας, αποκλειστικά όταν τούτο επιβάλλεται από την φύση και το αντικείμενο της εργασίας.

Επισημαίνω στο σημείο αυτό, ότι οι διατάξεις του αρ. 182Γ του Κώδικα Ατομικού Εργατικού Δικαίου (π.δ. 80/ 2022) που προστέθηκε με την διάταξη του αρ. 25 του ν. 5053/2023 και ρυθμίζει την κατ' εξαίρεση απασχόληση την έκτη ημέρα σε επιχειρήσεις ή εκμεταλλεύσεις συνεχούς λειτουργίας που εφαρμόζουν σύστημα πενθήμερης εβδομαδιαίας εργασίας, αφορά αποκλειστικά τις περιπτώσεις επιχειρήσεων ή εκμεταλλεύσεων συνεχούς λειτουργίας με σύστημα εναλλασσόμενων βαρδιών και επομένως δεν αναιρεί τον γενικό κανόνα απασχόλησης των εργαζομένων σε πενθήμερη εβδομαδιαία και 8ωρη ημερήσια βάση. Αντιθέτως, αφορά αποκλειστικά την παροχή πρόσθετης εργασίας κατ' εξαίρεση και αποκλειστικά σε συγκεκριμένες επιχειρήσεις.

Β. Φύση και αντικείμενο εργασίας αρχαιολόγων, μελών του Συλλόγου Εκτάκτων Αρχαιολόγων:

Ως προκύπτει εκ του καταστατικού του ερωτώντος Συλλόγου, μέλη αυτού αποτελούν οι πτυχιούχοι Τμήματος Αρχαιολογίας (από ημεδαπό πανεπιστήμιο, είτε από αλλοδαπό, εφόσον έχει αναγνωριστεί η ισοτιμία του), οι οποίοι προσφέρουν τις υπηρεσίες τους στα αρχαιολογικά έργα (αυτοψίες, εκσκαφές, ανασκαφές, καταγραφή και ταξινόμηση του αρχαιολογικού υλικού), τα οποία διενεργούνται σε όλη την Ελλάδα, υπό την άμεση εποπτεία της Αρχαιολογικής Υπηρεσίας και την χρηματοδότηση Ν.Π.Δ.Δ., Ν.Π.Ι.Δ., ιδιωτών εργολάβων ή Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης και Δημοτικών Επιχειρήσεων.

Με την διάταξη του αρ. 24 του Συντάγματος, η προστασία των αρχαιοτήτων και εν γένει του πολιτιστικού περιβάλλοντος, θεσπίζεται ως κοινωνικό δικαίωμα των πολιτών, το οποίο τελεί υπό την μέγιστη προστασία Κράτους.

Σύμφωνα με την διάταξη του αρ. 3 του Κώδικα νομοθεσίας για την προστασία των αρχαιοτήτων και εν γένει της πολιτιστικής κληρονομιάς (Κύρωση με ν. 4858/2021) «1. Η προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς της Χώρας συνίσταται κυρίως: α) στον εντοπισμό, την έρευνα, την καταγραφή, την τεκμηρίωση και τη μελέτη των στοιχείων της, β) στη διατήρηση και στην αποτροπή της καταστροφής, της αλλοίωσης και γενικά κάθε άμεσης ή έμμεσης βλάβης της, γ) στην αποτροπή της παράνομης ανασκαφής, της κλοπής και της παράνομης εξαγωγής, δ) στη συντήρηση και την κατά περίπτωση αναγκαία αποκατάστασή της, ε) στη διευκόλυνση της πρόσβασης και της επικοινωνίας του κοινού με αυτήν, στ) στην ανάδειξη και την ένταξή της στη σύγχρονη κοινωνική ζωή και ζ) στην παιδεία, την αισθητική αγωγή και την ευαισθητοποίηση των πολιτών για την πολιτιστική κληρονομιά. 2. ...».

Βασικό αντικείμενο εργασίας των αρχαιολόγων, αποτελεί η αρχαιολογική έρευνα πεδίου (έρευνα του εδάφους, του υπεδάφους, του βυθού της θάλασσας ή του πυθμένα λιμνών ή ποταμών) με σκοπό τον εντοπισμό ή την αποκάλυψη αρχαίων μνημείων, είτε αυτή συνίσταται σε συστηματική ή σωστική ανασκαφή, χερσαία ή ενάλια, είτε σε επιφανειακή έρευνα είτε σε επιστημονική έρευνα που διενεργείται με γεωφυσικές ή άλλες μεθόδους.

Υπό το ανωτέρω πρίσμα, η φύση των παρεχόμενων από τους αρχαιολόγους υπηρεσιών, ανεξαρτήτως του αν απασχολούνται με σύμβαση δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου και ανεξαρτήτως του εργοδότη στον οποίο απασχολούνται,

συναρτάται άμεσα με την προστασία υπέρτερου δημόσιου αγαθού, και αποσκοπεί στην εξυπηρέτηση σκοπού δημόσιου συμφέροντος.

Για τον λόγο δε αυτόν, οι εργασίες που πραγματοποιούνται στο ανωτέρω πλαίσιο, τελούν υπό την εγγύηση και εποπτεία του Κράτους και των αρμόδιων υπηρεσιών του. Τούτο γίνεται αντιληπτό ιδιαίτερα από την συνδυαστική ερμηνεία των κατωτέρω διατάξεων:

(α) Σύμφωνα με την διάταξη του αρ. 36 του ν. 4858/2021 «Οι συστηματικές ανασκαφές διενεργούνται από την Υπηρεσία, από επιστημονικούς, ερευνητικούς ή εκπαιδευτικούς οργανισμούς της ημεδαπής με εξειδίκευση στον τομέα της αρχαιολογικής ή παλαιοντολογικής έρευνας, ή από ξένες αρχαιολογικές αποστολές ή σχολές που είναι εγκατεστημένες στην Ελλάδα. Για τη διενέργεια ανασκαφής απαιτείται απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού και Αθλητισμού, που εκδίδεται ύστερα από γνώμη του Συμβουλίου».

(β) Σύμφωνα με την διάταξη του αρ. 37 του ανωτέρω νόμου «Σωστικές ανασκαφές
1. Η ανασκαφή για τη διάσωση μνημείου, που αποκαλύπτεται κατά την εκτέλεση τεχνικού έργου, δημοσίου ή ιδιωτικού ή εξαιτίας φυσικού φαινομένου ή τυχαίου γεγονότος ή παράνομης ανασκαφικής ενέργειας (σωστική ανασκαφή), διενεργείται από την Υπηρεσία. 2. Για τη διενέργεια σωστικής ανασκαφής ορίζεται από την Υπηρεσία αρχαιολόγος που έχει τουλάχιστον τριετή ανασκαφική εμπειρία και δεν έχει παραβεί τις προθεσμίες κατάθεσης των εκθέσεων της παρ. 2 του άρθρου 39. 3. Η Υπηρεσία οφείλει να μεριμνά για τη συντήρηση και τη φύλαξη των ευρημάτων σε συνεργασία με ειδικούς επιστήμονες, τεχνικούς και συντηρητές, για τη φύλαξη της περιοχής που έχει ανασκαφεί, καθώς και για τη λήψη μέτρων ασφάλειας εργαζομένων και τρίτων. Για τη διατήρηση των ακινήτων ευρημάτων εφαρμόζεται το άρθρο 9. 4. Η Υπηρεσία υποχρεούται να διευκολύνει την πρόσβαση ειδικών επιστημόνων στον χώρο της ανασκαφής, υπό την επιφύλαξη του άρθρου 39. 5. Στην περίπτωση που η σωστική ανασκαφή υπερβαίνει τον στόχο της άμεσης διάσωσης, εφαρμόζεται το προηγούμενο άρθρο. 6. Η σωστική ανασκαφή χρηματοδοτείται από τον κύριο του έργου, εφόσον πρόκειται για δημόσιο τεχνικό έργο, υπό την έννοια του ν. 1418/1984 (Α' 55), όπως αυτός ισχύει κάθε φορά, ή ιδιωτικό έργο προϋπολογισμού μεγαλύτερου των πεντακοσίων ογδόντα επτά χιλιάδων (587.000) ευρώ. Το ποσό του προηγούμενου εδαφίου μπορεί να αναπροσαρμόζεται με απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού και Αθλητισμού. Η χρηματοδότηση καλύπτει και το κόστος συντήρησης, μελέτης και δημοσίευσης των ευρημάτων. Είναι δυνατή η χρηματοδότηση έργου προϋπολογισμού μικρότερου των πεντακοσίων ογδόντα

επτά χιλιάδων (587.000) ευρώ, μετά από αίτηση του κυρίου του έργου, με απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού και Αθλητισμού, ύστερα από γνώμη του Συμβουλίου».

(γ) Κατά τις διατάξεις του Κεφαλαίου Γ' του ν. 4072/2012, οι οποίες θεσπίζουν ειδικές ρυθμίσεις για αρχαιολογικές έρευνες και εργασίες στο πλαίσιο μεγάλων ιδιωτικών έργων, «Μνημόνιο Συναντίληψης και Συνεργασίας 1. Για την παρακολούθηση και εκτέλεση αρχαιολογικών ερευνών και εργασιών, καθώς και εργασιών προστασίας και ανάδειξης αρχαιολογικών ευρημάτων, τα οποία αποκαλύπτονται στο πλαίσιο εργασιών χωροθέτησης και κατασκευής Μεγάλων Ιδιωτικών Έργων (Μ.Ι.Ε.), υπό την επιφύλαξη ότι η εγκατάσταση ή η λειτουργία τους δεν απαγορεύεται από τις ισχύουσες διατάξεις, καταρτίζεται Πρότυπο Μνημονίου Συναντίληψης και Συνεργασίας με απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού και Τουρισμού, ύστερα από γνώμη του Κεντρικού Αρχαιολογικού Συμβουλίου (Κ.Α.Σ.) ή του Κεντρικού Συμβουλίου Νεωτέρων Μνημείων (Κ.Σ.Ν.Μ.). Το κείμενο του Πρότυπου Μνημονίου Συναντίληψης και Συνεργασίας παρατίθεται ως ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ II και αποτελεί αναπόσπαστο μέρος του παρόντος κεφαλαίου. 2....» (άρθρο 6), «Έκθεση Αναλυτικής Αρχαιολογικής Τεκμηρίωσης 1. Κατά την αρχική φάση των τεχνικών μελετών, κατά την οποία εξετάζεται η κατά την παρ. 3 του άρθρου 6 χωροθέτηση της ζώνης κατάληψης του Έργου, συντάσσεται, με αίτημα του Κυρίου του Έργου προς το Γραφείο του Υπουργείου Πολιτισμού και Τουρισμού, Έκθεση Αναλυτικής Αρχαιολογικής Τεκμηρίωσης (Ε.Α.Α.Τ.) εντός προθεσμίας τριάντα (30) ημερών από την ημερομηνία εξασφάλισης από πλευράς του Κυρίου του Έργου του απαραίτητου εξοπλισμού για την εκπόνηση της Ε.Α.Α.Τ. 2. Ο Κύριος του Έργου διαθέτει στις αρμόδιες Εφορείες Αρχαιοτήτων την απαραίτητη υλικοτεχνική υποδομή, όπως αναλώσιμα είδη, εξοπλισμός αρχαιολογικής έρευνας, και το αναγκαίο προσωπικό, όπως τοπογράφο - μηχανικό, σχεδιαστή μέσω συστημάτων Η/Υ κ.λπ. για την εκπόνηση της Ε.Α.Α.Τ. 3...» (άρθρο 7). Κατά δε το άρθρο 8 του ανωτέρω νόμου «Επιστημονικό και Εργατοτεχνικό Προσωπικό 1. Ο αριθμός και η ειδικότητα του αναγκαίου επιστημονικού και εργατοτεχνικού προσωπικού για την εκτέλεση των αρχαιολογικών ερευνών και εργασιών στο πλαίσιο Μ.Ι.Ε. καθορίζεται με διοικητική πράξη της αρμόδιας Διεύθυνσης της Γενικής Διεύθυνσης Αρχαιοτήτων και Πολιτιστικής Κληρονομιάς ή της Γενικής Διεύθυνσης Αναστήλωσης, Μουσείων και Τεχνικών Έργων, που εκδίδεται ύστερα από εισήγηση των αρμόδιων Περιφερειακών Υπηρεσιών και κοινοποιείται στον Κύριο του Έργου μαζί με το χρονοδιάγραμμα των εργασιών, που μπορεί να τροποποιείται ανάλογα με την πορεία και το είδος των εργασιών που απαιτούνται σε κάθε στάδιο της αρχαιολογικής έρευνας. Με την ίδια διαδικασία αυξάνεται ή μειώνεται ο αριθμός και επανακαθορίζεται η ειδικότητα του επιστημονικού και εργατοτεχνικού

προσωπικού, ανάλογα με την πορεία των αρχαιολογικών ερευνών και εργασιών, το είδος και τον αριθμό των ευρημάτων. 2. Από το ανωτέρω προσωπικό, το εξήντα τοις εκατό (60%) κάθε επί μέρους κατηγορίας προσλαμβάνεται εφόσον διαθέτει εξειδικευμένη και συναφή εμπειρία τουλάχιστον τριών (3) ετών για τους αρχαιολόγους και έξι (6) μηνών για το υπόλοιπο προσωπικό. Για το υπόλοιπο σαράντα τοις εκατό (40%) κάθε επί μέρους κατηγορίας δεν απαιτείται εμπειρία. Η πρόσληψη του προσωπικού γίνεται από τον Κύριο του Έργου, ύστερα από έγγραφη σύμφωνη γνώμη των αρμόδιων Περιφερειακών Υπηρεσιών του Υπουργείου Πολιτισμού και Τουρισμού, και προσλαμβάνεται από αυτόν. 3...».

Εκ των ανωτέρω, μπορεί να συναχθεί σαφώς ότι οι ιδιώτες οι οποίοι στο πλαίσιο των ανωτέρω εργασιών απασχολούν αρχαιολόγους προς παροχή αρχαιολογικών υπηρεσιών, ήτοι υπηρεσιών που σκοπό έχουν τη διαφύλαξη και προστασία των αρχαιοτήτων και εν γένει της πολιτιστικής κληρονομιάς, δεν ασκούν το διευθυντικό τους δικαίωμα με αποκλειστικό περιορισμό το καλώς νοούμενο συμφέρον τους, αλλά κατά βάση οριοθετούμενοι από την ίδια τη φύση των αρχαιολογικών εργασιών και το σκοπό δημοσίου συμφέροντος που εξυπηρετείται μέσω αυτών.

Έτι περαιτέρω, το γεγονός ότι η αρχαιολογική έρευνα πεδίου, ως εκτέθηκε ανωτέρω, τελεί υπό την εγγύηση του Κράτους και την συνεχή και αδιάλειπτη εποπτεία των δημόσιων υπηρεσιών, καθιστά αναγκαία την εκτέλεση οποιασδήποτε αρχαιολογικής εργασίας από το επιστημονικό προσωπικό κατά το ωράριο λειτουργίας των υπηρεσιών αυτών, στις οποίες λογοδοτούν άμεσα.

Γ. Συμπερασματικά, με βάση άπαντα τα ανωτέρω εκτιθέμενα γνωμοδοτώ ότι δεν συνάδει με την φύση και το αντικείμενο εργασιών που καλείται να εκτελέσει ο αρχαιολόγος, η απασχόλησή του καθ' υπέρβαση του κανόνα της πενθήμερης εβδομαδιαίας απασχόλησης, ήτοι με ωράριο διάφορο από το ωράριο λειτουργίας των δημόσιων υπηρεσιών στις οποίες λογοδοτεί και οι οποίες εποπτεύουν άμεσα τις παρεχόμενες από μεριάς του υπηρεσίες.

Αθήνα ...2025

Ο γνωμοδοτών Δικηγόρος